

انجمن گسترش اندیشه و عرفان مولانا و بیدل
CONSIDERING AT THE MYSTIC THOUGHT OF MAULANA AND BEDIL

دانشگاه کابل، دانشکده زبان و ادبیات دری

همایش و نقد دو کتاب از استاد سمیع رفیع

کتاب « ابوالمعانی میرزا محمد عبدالقادر بیدل، نقد شاعر آئینه ها» در ۶۲۳ صفحه

کتاب « با بیدل، مقالات و سخنرانی های استاد سمیع رفیع» در ۳۰۲ صفحه

دکتر اکرام الدین حصاریان، آمر بخش زبان و ادبیات دری، دانشگاه کابل

بنام خدا

پس از عرض سلام و ادب

دانشکده، زبان و ادبیات دری دانشگاه کابل، افتخار دارد که امروز، محفلی را به پاس چاپ کتاب های ارزشمند استاد گرانمایه، سمیع رفیع، شاعر، نویسنده، پژوهشگر و موسیقیدان طراز کشور که در مورد ابعاد گوناگون شخصیت عرفانی و فرهنگی حضرت ابوالمعانی میرزا محمد عبدالقادر بیدل، عارف سترگ و شاعر ملکوتی زبان دری که در کشور خود مان افغانستان از آوازه و صیت فوق العاده برخوردار است، دایر نموده است.

امروز در این محفل، نقد و ارزیابی پیرامون کارنامه های بسیار درخشان یکی از فرهیختگان زبان و ادب دری است که در راستای تبلیغ و ترویج افکار و اندیشه، بیدل چه در اروپا و چه در افغانستان خدمات بسیار قابل قدری را انجام داده است. این شخصیت بزرگوار، همانگونه که قبلاً به عرض رسانیدم، شاعر، نویسنده، پژوهشگر و موسیقیدان با تواضع، جناب استاد سمیع رفیع هستند.

محفل امروز ما، معرفی و نقد دو کتاب ارزشمند استاد رفیع و گرامی داشت از کارکرد های شان در این راستا میباشد. استادان صاحب نظر ما که در این جا حضور دارند، سخنرانی ها و نقد های در این رابطه خواهند داشت.

حاضرین محترم، استادان و رجاوند و گرانمایه:

من در قدم نخست، تشریف آوری محترم استاد رفیع و سایر مهمانان گرانقدر و استادان بزرگوار را، به خصوص، عارف بسیار شناخته شده و گرانمایه، شاعر شناخته شده، که در غزل عرفانی امروز در کشور ما دست اول را دارد، استاد حیدری وجودی و هم چنان استاد عبدالغفور لیوال، یک تن از فرهنگیان شناخته شده، کشور ما در زبان و ادبیات پشتو نیز حضور بهم رسانیده اند، خیر مقدم می گویم. تشریف آوری استادان زبان و ادبیات دری را که عمر عزیز و گرانمایه، شان را در امر تربیت و پرورش دانشجویان این وطن صرف کرده اند و بدون تردید در بخش های گوناگون ادبیات دری، اعم از زبان شناسی و ادبیات شناسی، عرفان و تصوف و سایر رشته های ادبی، تحصیلات اکادمیک و گسترده دارند، خیر مقدم و خوش آمدید می گویم.

من درست به خاطر دارم که چهار سال قبل، زمانی که می خواستم رساله، را جهت رتبه، علمی ام در مورد بیدل و بیدل گرایان معروف بدخشان در قید قلم بیآورم، البته استاد رهنمای من، پروفیسور داکتر عبدالقیوم قیوم بودند که خوشبختانه این جا حضور دارند. من در جستجو، تجسس و تفحص مطالب و مأخذ در مورد بیدل شدم. مطالب مختلف و گوناگونی را از هر طرف به دست آوردم، اما آن مطالب که از طریق انترنت برایم رسیده بود، خیلی برای من راهگشا بود و گپ های بسیار تازه و متنوع و خوب را از هر منظر و دیدگاه بسیار عالی در رابطه با عرفان و تصوف بیدل داشت. نویسنده، این مطالب، استاد سمیع رفیع بود. در یکی از روز ها که در کتاب فروشی برای خریدن و جستجوی کتاب در شهر نو کابل رفته بودم، حسب اتفاق به شخصی برخوردی که مانند من در جستجوی آثار چاپ شده در مورد بیدل بود. پس از سلام خود را برایش معرفی کردم که داکتر حصاریان استم و رساله، در مورد بیدل سردست دارم، دنبال مطالبی یا کتابی می گردم که در باره، بیدل نوشته شده باشد و بتوانم از آن استفاده کنم. فعلاً تنها از نوشته های سودمند یک استاد بنام سمیع رفیع استفاده می کنم. استاد رفیع، پس از چند لحظه خود را به من معرفی کردند. از آن روز بیعد معرفت من با ایشان آغاز شد.

دوستان می دانند، نظر به مشکلاتی که در کشور ما موجود بود، در راستای بیدل و دیگر مشاهیر کاری اساسی انجام نشده، البته ما در کشور خود بیدل شناسان بسیار خوب داریم که زبان بیدل را درک می کنند. یکی از این بزرگمردان، استاد رفیع هستند.

دوستان: امروز بزرگترین دانشمندان عرصه، زبان و ادبیات ما در این محفل حضور دارند که از فیض دانش شان، هزاران هزار دانشجویان از این دانشگاه و این دانشکده مستفیض گردیده اند.

پروفیسور داکتر استاد عبدالقیوم قیوم، استاد کرسی بیدل شناسی در دانشگاه کابل، استاد خواجه محمد نیستانی که عملاً به تدریس افکار و اندیشه های بیدل مشغول اند، استاد بسیار بزرگوار و گرانمایه، ما، استاد حیدری وجودی که سرتاج غزل سرایان عرفانی کشور ما

استند و ایشان از حال و شور عرفان و تصوف بهره دارند، پروفسور داکتر حسین یمین و داکتر صاحب وفا، استادان مسلم در زبان و ادبیات دری که آثار ناب و بی شماری در عرصهٔ زبان و ادبیات از خود بجا گذاشته اند.

من از استاد بسیار گرانمایه و ورجاوند، استاد کرسی بیدل شناسی در دانشگاه کابل، جناب پروفسور عبدالقیوم قیوم، دعوت می کنم تا گفته ها و نقد شان را در رابطه با دو اثر استاد رفیع به فرهیختگانی که در این جا حضور دارند، ابراز نمایند.

پروفسور داکتر عبدالقیوم قیوم، استاد زبان و ادبیات و استاد کرسی بیدل شناسی دانشگاه کابل

بنام خدا و سلام به شما فرهیخته گان ارجمند

سپاس از داکتر صاحب حصاربان، آمر بخش زبان و ادبیات دری دانشگاه کابل.

قرار است امروز در محفل نقد و همایش کتاب های ارزشمند استاد سمیع رفیع، سخنانی چند به حضور شما ارائه کنم. در این جا استنادی نیز حضور دارند، مثل استاد حیدری وجودی، شاعر بزرگوار که در یکی از کتاب های من زیر نام «مروری بر ادبیات معاصر» که در دانشگاه تدریس می شود، راجع به شعر شان و مقام شان در ادبیات عرفانی گپ های گفته شده است. اگر صحبت های من در مجموع شامل مطالب قابل شنیدن نباشد، بر من ببخشایید. در همین رابطه می خواهم بیتی را بخوانم:

در محفلی که خورشید اندر شمار ذره است خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد

من، با جناب استاد سمیع رفیع، از سال ها به این طرف آشنا استم، از خلال نوشته های شان و از توانمندی شان در آفرینش اشعار بسیار ناب، پخته و سخته. استاد رفیع، سال های چند در راستای افکار و شعر بیدل تفحص کرده، مطالب قابل توجه را به حلقات ادبی و فرهنگی تقدیم داشته اند. برای من وظیفه سپرده شد که تا بعد از خوانش دو کتاب جناب استاد رفیع، اگر مطالبی داشته باشم، در راستای این کتاب ها در این مجلس عرضه کنم. کتاب «ابوالمعانی میرزا محمد عبدالقادر بیدل، نقد شاعر آئینه ها» را مطالعه کردم و با مروری که در این کتاب داشتم، بسیار چیزها را آموختم و برای من معلوم شد که واقعاً استاد رفیع در فهم کلام بیدل، آدم رسیده و بلند پایه است.

خوب، نقد کردن کتاب شاعر آئینه ها، کار ساده نیست. من خودم سال های که در دانشگاه تهران درس می خواندم و بعد ها چندین سالی متواتر در سیمینار های بین المللی به تهران سفر های داشتم، حتی گاهگاهی در منزل شخصی استاد شفیع کدکنی با ایشان ملاقات های نیز داشتم و از محضر ایشان استفاده برده ام.

لذا، داکتر شفیع کدکنی، دانشمند خراسانی الاصلی که عمر عزیز خود را در تحقیقات و پژوهش‌ها در راستای شعر، ادب و عرفان خراسان سپری کرده، آثار بسیار مغتنم به یادگار گذاشته است. آثار شعرا را مرور کرده و متن‌های انتقادی بسیار منقح بر آن‌ها نوشته است.

توجه به بیدل در ایران امروز، سابقه دراز دامنی ندارد، بلکه از چند سال به این سو تعدادی از پژوهشگران در راستای اندیشه و شعر بیدل، مطالبی را ابراز داشته‌اند. بنا بر آن، داکتر شفیع کدکنی، خودش یکی از آغازین پژوهشگران در عرصه ادب و فرهنگ است و یک پهلوان بسیار پرقوت و نیرومند، آیا با این پهلوان پرقوت و نیرومند می‌شود آدم مقابله کرد؟

من فکر می‌کنم که آقای استاد رفیع در خود همین توانمندی را دیده است که در کتاب «شاعر آیین‌ها» اثر داکتر شفیع کدکنی، مکث بکند و نقاط ضعف و برآزندی‌های این کتاب را در لابلای کتاب نقد شاعر آیین‌ها، بازگو کند. به این سبب، ما به توجه استاد رفیع ارج می‌گذاریم که در کار سنجش‌گری در راستای گفته‌های داکتر شفیع کدکنی و بعضی‌ها، از کسانی مثل کاظم کاظمی، انجام داده است.

وقتی که نقد و بررسی کتاب شاعر آیین‌ها را ملاحظه کردم، چیزهای قابل توجهی یافتم و به طور کلی، کار جناب استاد سمیع رفیع را یک کار بسیار ارزشمند ارزیابی می‌کنم و نکاتی را که در راستای ابراز نظر‌های داکتر شفیع کدکنی ابراز داشته‌اند، آن‌ها قابل توجه است.

استاد رفیع در آغاز کتاب‌شان، حرف‌های با خواننده گان کتاب دارند، در زیر همین عنوان، مطالب بسیار مهمی را با خواننده گان در میان می‌گذارند، از جمله، در همین آغاز کتاب، در رابطه به نشو و ارتقای انسان، صحبت‌های بسیار قابل توجهی دارند و امتثال می‌جویند به فرمایشات شاعر همه دورانی ما، مولانا جلال‌الدین محمد بلخی که در مثنوی معنوی در همین رابطه گفتنی‌های قابل توجه دارند.

جناب استاد رفیع، در همین گپ‌های آغازین‌شان، حالی می‌کنند که چرا غربی‌ها توانستند نظریه پردازان، فلاسفه و بزرگان خود را به جهان غرب معرفی بکنند، ولی چرا ما نتوانستیم چهره‌های بسیار برآزنده، ما را که در راستای فرهنگ و تمدن، نجوم، عرفان و تصوف داریم، به جهانیان معرفی کنیم؟ و این یکی از ضعف‌های ماست که در این راستا کوتاهی‌های داشتیم.

جناب استاد رفیع در ارتباط به درست‌نویسی آثار بیدل حرف می‌زنند، به این معنی که در کتاب «شاعر آیین‌ها» ضبط و ربطی بعضی موارد مربوط به کلام بیدل، از لحاظ درست‌نویسی، کوتاهی‌های دارد و ایشان همان مسایل را ارائه نموده، به بعضی قواعد درست‌نویسی در این زمینه که چگونه می‌بایست اشعار بیدل درست‌نویسی می‌شد و پس از آن در کتاب شاعر آیین‌ها انعکاس می‌یافت، دقیق مشخص نموده‌اند. بدین معنی که در کتاب «شاعر آیین‌ها» درست‌نویسی اشعار بیدل نیز مراعات نشده است. در این رابطه، مثال‌های بسیار متعدد در کتاب جناب استاد رفیع آورده شده است.

در کتاب جناب آقای رفیع، در باره صورت خیال، جوانب هنری، پهلوهای ابهام و انعکاس زبان‌گفتاری در شعر بیدل، مطمح نظر جناب آقای رفیع قرار داشته است.

ما می‌دانیم که بیدل از لحاظ داشتن صورت خیال در سبک هندی یا مکتب هندی که جناب آقای رفیع با این اصطلاح بسیار موافق نیستند، چگونه مواردی را به اصطلاح تذکر می‌دهند. مسایل را تحلیل می‌کنند، ایشان به این نظر اند که هر قدر صور خیال بسیار زیاد پیچیده

باشد، کلام را به اغراق می کشانند، ولی باز توضیح می کنند که منظور شان همان اغراق نیست که انسان نتواند مسایل را به درستی درک بکند، بدین معنی که ژرف های اندیشه بیدل در لابلای تصویر های صور خیال وی به اندازه پر قوت است که یافتن مراتب قوت بندی از طرف خواننده، کار آسانی نیست. بنابر آن، این گپ منافای این نیست که بیدل گویا از لحاظ بلند آفرینی و تصویر سازی کوتاهی های داشته باشد و یا کلام وی مغلق و پیچیده باشد و پیچیده گی وی کدام دلیل مشخص تصویر سازی، یا زمانی داشته باشد، بلکه ماهیت کلام بیدل نظر به ویژه گی آفرینشی وی همین گونه است. به همین سبب، چون در داشته هایش، اشعارش، مسایل مختلف را در ارتباط معنی آفرینی از راه ارائه تصویر سازی و هنرپردازی بیان می کند، به همین دلیل، ما بیدل را « ابوالمعانی بیدل » می گوییم.

آقای رفیع به شفیعی کدکنی خورده می گیرد که بعضی مطالبی که در کلام بیدل بسیار در اوج قرار دارد، این کلام بیدل با بعضی از اشخاص دیگر در معاصر مقارنه می شود. مقارنه آثار از لحاظ بررسی ادبیات تطبیقی که خوشبختانه من این مضمون را در دوره ماستری تدریس می کنم، اصول و پرنسپ های خاصی دارد که نمی شود یک شاعر بلند پایه دوره های گذشته را با شاعر بسیار براننده دوره معاصر که وی در حال و هوا و شرایط مشخص دیگر قرار دارد، مقارنه کرد.

در همین ارتباط، جناب آقای رفیع مثال های متعددی را برای نشان دادن تعالی کلام بیدل در عرصه پروردن معانی و در عرصه ترکیب متناسب واژه ها آورده است که شایان توجه است. بیدل، واژه های ناب و سچ را از گنجینه زبان برگزیده و آن ها را مثل یک استاد چیره دست مانند دانه های مروارید به سان یک همیل بسیار زیبای متناسب شعری درست کرده است.

در ارتباط با سبک هندی، جناب استاد رفیع گپ های دارند که قابل توجه است و ما نمی توانیم از آن صرف نظر کنیم. این گپ ها، ارزش خود را دارند.

در مورد نوپردازی و خیال خاص، سخن نو، نوگرایی، طرح تازه و معنی آفرینی در رابطه با بیدل و اشعار وی، نکات قابل توجهی در کتاب استاد رفیع وجود دارد.

در کتاب « نقد شاعر آیینه ها » آقای رفیع، آن چه را که به صورت دقیق از پرویز نقد گذشتانده، بسیاری از جهات، به اصطلاح نادرستی ها و ضعف های که در این کتاب وجود دارد، آن ها را برملا کرده است و مواردی را نشان می دهد. در یک مورد، شفیعی کدکنی در ارتباط معنی بعضی کلمات دوچار یک نوع سردرگمی شده است، آقای رفیع همان موارد را مشخص می سازد و همان شعر را معنی می کند. به طور مثال در یک جای آمده است:

شعله ادراک خاکستر کلاه افتاده است نیست غیر از بال قمری پنبه مینای سرو

این بیت، بسیار قابل توجه است، جناب آقای رفیع اظهار کرده اند که آقای کدکنی در تعبیر این بیت، در فهم و معنی حقیقی آن یک کمی به راهی رفته اند که گویا قابل بازنگری است و استاد رفیع توضیحات قابل توجه را در ارتباط با این بیت ارائه کرده اند. جناب استاد رفیع، قبل از این که این بیت را در کتاب شان معنی و این تعبیر را با جناب کدکنی مقارنه بکنند، مثال های متعددی از کلام بیدل می آورند که در آن کلمات، مینا، سرو، قمری و پنبه بکار برده شده است تا برای خواننده حالی بدارند که مماثل این نوع تعبیر ها در اشعار و

نظریات بیدل به کثرت استفاده شده و به این سبب راه را برای انتقال درست معنی همین بیت برای خواننده هموار ساخته اند که این یک کمک بسیار بزرگ است.

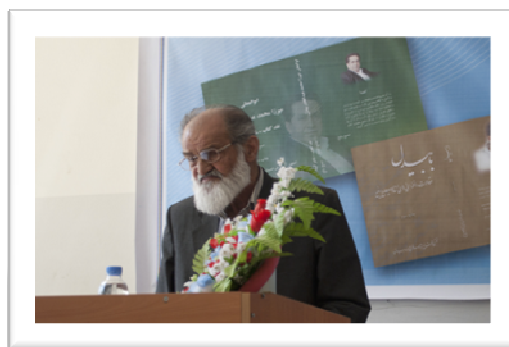
در باره چگونگی انتخاب غزل ها در کتاب « شاعر آیینه ها» جناب آقای رفیع مکث کرده اند و مشکلاتی که در این ناحیه بوده، آن ها را یاد آور شده، توضیحات لازم را در ارتباط انتخاب این غزل ها افزوده اند.

جناب استاد رفیع، در زیر عنوان « یک نگاه تأمل برانگیز در دیوان غزلیات بیدل»، « بیدل در ایران» و « بیدل گرایی در افغانستان»، مطالبی را نگاشته اند که نهایت قابل توجه است، به خصوص به آن های که در فکر خواندن آثار و اشعار بیدل استند. این مطالب را که نام بردم، بسیار قابل توجه است.

در حقیقت، کتاب « ابوالمعانی میرزا محمد عبدالقادر بیدل، نقد و بررسی شاعر آیینه ها»، نقد و بررسی شایسته است از کتاب « شاعر آیینه ها» اثر جناب داکتر شفیعی کدکنی استاد دانشگاه تهران.

بنابر این، ما بر کلک سخن آفرین جناب استاد سمیع رفیع آفرین می گوئیم و از خداوند متعال استدعا داریم که این گونه فعالیت های ادبی و فرهنگی شان همیشه و مستمر باشد.

تشکر از توجه شما

نجم العرفا، استاد حیدری وجودی

فشرده، صحبت استاد وجودی:

استاد حیدری وجودی، نخست صحبت های استاد قیوم قویم، استاد کرسی بیدل شناسی زبان و ادبیات دانشگاه کابل را که از دید تخصصی ارزیابی شده بود، تحسین نموده، گفتند:

« بنام خداوند حکیمی که گواه ثبوت کمالات انسان، کلام را آفرید.

استاد قویم، استاد اندیشمند، با صلاحیت و بالا مقدار ادبیات دانشگاه کابل، در مورد کتب و آثار استاد سمیع رفیع صحبت مفصل نموده و این پژوهش های با فضیلت علمی را نشانه از توانبخشی های شخصی وی در مورد شخصیت والا گهر بیدل، این اعجوبه زمان دانستند.»

پس از آن، استاد حیدری وجودی، بیدل را عارف پر قدرت دنیای معرفت، عرفان و تصوف خطاب نموده، فرمودند که کلام پر صلابت بیدل مملو از نازک خیالی های عارفانه است. وی بیدل را ستاره پر جلاش جهان معرفت و کلام نامید. بر کلیه مکتب های عرفانی و انواع معرفت صحبت مفصل نموده، باریکی های کلام بیدل را با سپردن اشعار باحلاوتش به بررسی مفصل گرفت.

استاد حیدری وجودی، مرد صاحب دل و فاضل گرانمایه، کشور در مورد نوشته ها و کتب سودمند استاد سمیع رفیع که شخصیت ملکوتی بیدل را با تمام قوت و صلاحیت علمی تشریح داشته، وی را منبع الهام از عرفان و محل بروز اندیشه، معنوی این سالکان راه حقیقت دانست. این عارف روزگار دیده و صاحب دل، جناب رفیع را مرد دیر آشنا با کلام پروزن ابوالمعانی بیدل خطاب نموده، بر کارکرد های وی تحسین سپرد.

جناب وجودی، استاد رفیع را مرد پُرتحرک و علاقمند به ادبیات، شعر و موسیقی از آوان صباوت وانمود نموده، بر توانمندی و صلاحیت فکری و علمی اش بر هنر گرایی موسیقی و شعر عمیقاً اشاره، اساسی کرد. همچنان اضافه نمودند که استاد رفیع مطالعات زیاد و دقیق در عرفان، ادبیات و فرهنگ های گوناگون دارد. به نظر ایشان، آن چه در راستای بیدل شناسی استاد رفیع، کمال ظرفیت وجودی شان را تقویت بخشیده است، همانا شناخت عمیق استاد رفیع از موسیقی عملی و نظری است.

استاد حیدری، آقای رفیع را شخصیت بالاندیش دانسته، اضافه نمودند که در دوران ادامه، دروس مکتب، همواره با بلندپایه گان بالادست عرفان، تصوف، موسیقی و ادبیات و دانشمندان، سر صحبت و آشنایی داشته و پای صحبت این برگزیده گان دنیای فضیلت نشست است.

استاد حیدری، معرفی و شناسایی آثار بیدل را توسط استاد رفیع، که مرد توانمند و پرکار در این عرصه است، با قاطعیت طرف تأیید و تمجید قرار داد.

استاد خواجه محمد نیستانی

فشرده، صحبت استاد نیستانی

استاد خواجه محمد نیستانی که بیدل را در دانشکده زبان و ادبیات دری در دانشگاه کابل تدریس می کند، پس از سلام و خوش آمدید به مهمانان و استادان گرامی، به تأیید سخنان پراج استاد عبدالقیوم قیوم و عارف گرانمایه، جناب استاد حیدری وجودی، به عمق و ژرفای کلام ملکوتی بیدل و ابعاد فکری وی اشارات بسیار ظریف نموده، علاقمندان بیدل را از آن جا که کلام ابوالمعانی ترکیبات پیچیده و

غامض دارد، به حوصله مندی و تأمل فراخواند. وی افزود که، بیدل، عارف وارسته و صاحب اندیشه بوده، دانش بسیاری از علوم و فلسفه را آموخته بود، از این سبب آثار وی حاوی آموزه های مختلف در عرصه های گوناگون است.

استاد نیستانی، به کارکرد های استاد سمیع رفیع که ابعاد مختلف فکری بیدل را با زبان پر رمز و رازش در این دو کتاب به بررسی گرفته است، تحسین سپرده، نیشته های گرانهای شان را به دنیای ادبیات و بیدل دوستان و بیدل پژوهان راستین، غنیمت روزگار دانست. هم چنان، استاد نیستانی، در مورد سبک هندی و آورده های استاد رفیع در این موضوع در کتاب «نقد شاعر آیینه ها» اشاره نموده، گفته های استاد رفیع را قابل توجه و با ارزش تلقی نمود.

استاد سمیع رفیع

فشرده، صحبت استاد رفیع:

به نام آن که دل کاشانه، اوست

استادان نهایت گرانقدر، دانشمندان معظم و صاحب دلانی که در این محفل حضور دارید، سلام و ارادت صمیمانه ام را بپذیرید. به خصوص استادان مسلم و مسلط به زبان و ادبیات دری که بر من منت نهاده، نقد ها و فرا آورده های شان را در رابطه با کتاب هایم در مورد ابوالمعانی بیدل، پیش کش نمودند.

سپاس بی حد از نجم العرفا جناب استاد حیدری وجودی، شاعر توانا و کسی که از هنگام کودکی پای صحبت شان نشسته از حضور گرم شان همواره مستفیض گردیده ام.

خدا را شکر گزارم که پژوهش ها و کتاب های من مقبول خاطر استادان صاحب سخن و صاحب دل افتاد. من، همواره کوشیده ام تا در های ثمین معانی را از بحر بیکران معرفت ابوالمعانی بیدل برچینم و حتی الامکان در ظلمت عبارت گیر نکنم.

بیدل، بحر بیکرانی از آموزه های مختلف است. این بحر موج، سرشار از گوهر های بی شماری است که مرا یارای شناوری در آن نیست و بهره من از این گوهر ها، اصدافی است ناچیز که بصیرت کم توانم آن ها را بر کناره های این بحر پر تموج یافته است. از اینرو در آغاز کتاب با این بیت ابوالمعانی بیدل، اظهار عجز نموده ام:

حسی معذور و ذوق الفت آتش جنون است به خاکستر رسم گر آشنای خوی او گردم

بدون هیچ مجامله از ژرفای درونم گواهی می دهم که نوشتن این دو کتاب یک گام بسیار کوتاهی است در این مسیر طولانی که باید سوارکارانی کارآمد آن را طی کنند.

آن چه که برای من در کتاب «نقد شاعر آئینه ها» اهمیت دارد، چند نکته، جالب است که خوشبختانه از زبان استادان مجرب استماع کردم و آن نکات عبارت اند از:

□ مقارنه نمودن بیدل با شعرای امروز از دید ادبیات تطبیقی، که جناب داکتر محمد رضا شفیعی کدکنی در کتاب «شاعر آئینه ها» بیدل را با شعرای امروز مقارنه کرده است. در این زمینه از استاد قیوم شنیدیم که گفتند: " «کلام بیدل با بعضی از اشخاص دیگر در معاصر مقارنه می شود. مقارنه، آثار از لحاظ بررسی ادبیات تطبیقی که خوشبختانه من این مضمون را در دوره، ماستری تدریس می کنم، اصول و پرنسپ های خاصی دارد که نمی شود یک شاعر بلند پایه، دوره های گذشته را با شاعر بسیار برانزده، دوره، معاصر که وی در حال و هوا و شرایط مشخص دیگر قرار دارد، مقارنه کرد.»"

□ استاد شفیعی کدکنی، زبان و کلام بیدل را نمونه، ابتدال و عبرتی برای نسل جوان خوانده است. در این رابطه نیز از استاد قیوم شنیدیم که فرمودند:

" «در همین ارتباط، جناب آقای رفیع مثال های متعددی را برای نشان دادن تعالی کلام بیدل در عرصه، پروردن معانی و در عرصه، ترکیب متناسب واژه ها آورده است که شایان توجه است. بیدل، واژه های ناب و سچ را از گنجینه، زبان برگزیده و آن ها را مثل یک استاد چیره دست مانند دانه های مروارید به سان یک همیل بسیار زیبای متناسب شعری درست کرده است. »"

□ در مورد سبک هندی، نیز جناب شان بر داشته های من مکث نموده، فرمودند که:

" «در ارتباط با سبک هندی، جناب استاد رفیع گپ های دارند که قابل توجه است و ما نمی توانیم از آن صرف نظر کنیم. این گپ ها، ارزش خود را دارند...»"

□ در مورد درک کلام عرفانی بیدل که در کتاب جناب شفیعی کدکنی «شاعر آئینه ها» به آن توجه نشده، بلکه بیهوده و زاید تلقی شده است. در این مورد، استاد قیوم قیوم و جناب استاد حیدری وجودی به آن اشارات دقیق داشتند.

□ توجه به زبان گفتاری بیدل که در آن، واژه ها و مصطلحات مردم افغانستان چشمگیر است.

فرزانه گان نهایت عزیز:

من بیشتر صحبت نمی کنم، چون در این دو کتاب گفتنی هایم را در مورد بیدل والا گهر که قریب هزار صفحه می شود، به سلک تحریر در آورده ام.

سپاس فراوان از همه فرهیخته گان و استادان فزون مرتبت که در این راهم رهین منت و بزرگواری خویش کردند.

در ختم همایش، تقدیرنامه، از جانب استادان زبان و ادبیات دری دانشگاه کابل به استاد سمیع رفیع تفویض گردید.

دانشجویان دانشکده، زبان و ادبیات دانشگاه کابل، از استاد رفیع نهایت صمیمانه پذیرایی نموده، از کارکرد های شان، به خصوص برنامه های ادبی، علمی و فرهنگی شان با رادیوی امریکا که از سوی مجری دانشمند و فرهنگ دوست، جناب عمر ملکیار سال گذشته اجرا شده بود، به نیکویی و تحسین یادآور شدند.

جناب استاد رفیع بیشتر از سی مصاحبه ها پیرامون مشاهیر بزرگ، چون مولانا جلال الدین محمد بلخی، مولانا جامی، امیر خسرو بلخی، ابن سینا، شیخ سعدی، حاجی غلام سرور دهقان، ابوالمعانی بیدل، موسیقی و انواع شعر و دیگر برنامه های آموزشی ادبی با رادیوی امریکا داشتند که نهایت آموزنده بود.

انجمن گسترش اندیشه و عرفان مولانا و بیدل